
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 327.8

DOI 10.31654/2520-6966-2021-15i-105-49-58

Дудка Р. А.

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

«Кольорові» революції: причини та наслідки

У статті автор піднімає проблеми «кольорових» та «оксамитових» революцій, які прокотилися світом у кінці ХХ на початку ХХІ століть. Пройшло більше 30 років, відколи перемогли перші революції, тому багато дослідників вивчають це питання. Проаналізувавши останні праці вітчизняних та зарубіжних авторів, автор зазначає причини революційних подій та називає основні позитивні та негативні наслідки. В статті наголошується, що дослідники по-різному оцінюють самі соціальні виступи: деякі вважають їх революціями, а деякі політичними переворотами чи компромісами тощо. Також згадується ідеолог зазначених революцій – американський політолог Джін Шарп та його праця «Від диктатури до демократії», в якій він розробив стратегію ненасильницьких переворотів, з метою розвалу СРСР, утвердження демократичних режимів у всьому світі на зразок США. Проаналізувавши її, автор статті стверджує, що це лише етап у сучасній геополітиці глобалізації. Зазначено, що глобалісти загалом працюють на ліквідацію національних держав, тому всі ці революції певний етап у загальному світовому процесі. За наслідками революцій у першу чергу можна побачити формування колоніальних територій з однаковими законодавствами, схожими проблемами, слабкою економікою, хаотичним політичним становищем. І як результат руйнування традиційних суспільств та послаблення національних держав. «Кольорові революції» стають перманентним явищем у таких державах. Кожна з них супроводжується певними людськими жертвами, але в сумі набирається значна кількість. Отож, необхідно продемонструвати прозору статистику та зробити необхідні уроки.

Ключові слова: «кольорова», «оксамитова», «мережева» революції, Джін Шарп, глобалізація, геополітика.

Актуальність теми. В останні десятиліття у світі відбулося багато політичних виступів та переворотів, включаючи нашу державу. Пройшло три десятиліття і зараз важливо оцінити їх, побачити наслідки цих революцій.

Історіографія проблеми. Цю проблему вивчають політологи, економісти, історики: І. А. Василенко [4], В. І. Андріяш [1], О. Бажан [2], Ю. Мацієвський [8] та інші науковці. Дослідники поділили революції на межі другого та третього тисячоліть на «оксамитові» та «кольорові». Перші прокотилися світом наприкінці 80-х – початку 90-х років і ліквідували комуністичну політичну систему в Східній Європі. Другі розпочалися на початку XXI ст. До «кольорових революцій», зазвичай, відносять антиурядові виступи в Югославії, включаючи «Бульдозерну революцію» 2000 р., «Революцію троянд» у Грузії 2003 р., «Помаранчеву революцію» 2004 р. в Україні, в Киргизії «Тюльпанову революцію» 2005 р., а також події «арабської весни» 2010–2012 рр. Оскільки швидкому поширенню протестних настроїв і революційних ідей сприяв саме інтернет, зокрема соціальні мережі, тому часто «кольорові революції» називають ще й «мережевими». Перша «мережева» революція сталася на Філіппінах 17 січня 2001 р., коли після блокування парламентом процедури імпічменту президента Джозефа Естради філіппінцям надіслали понад 7 мільйонів електронних листів із закликом вийти на вулиці і взяти участь у протестах проти блокування. Лише за 15 років XXI століття відбулося 44 революції – майже тричі на рік [11].

Ідеологом «кольорових революцій» вважають Джіна Шарпа – американського політолога і громадського діяча, професора Масачусетського університету, відомого своїми працями з методів ненасильницької боротьби з авторитарними режимами. Його книга «Від диктатури до демократії. Концептуальні засади здобуття свободи» була видана у 1993 р. та перекладена понад тридцятьма мовами. Financial Times називала її «біблією для політичних активістів від Белграда до Рангуна»; CNN – «вірусним памфлетом», тому Шарпа називають «людиною, котра розвалила СРСР». Сам автор наголошує у вступі, що ніде в ході аналізу не стверджується, що боротьба з диктатурою є легкою справою без жертв. Будь-які форми боротьби включають ускладнення та втрати. На мій погляд, назва «оксамитові» революції в такому випадку є блюзнірством. Відповідно до його порад, характерною ознакою «кольорових революцій» є особлива активність молоді – переважно студентства, також сцена, з якої виступають відомі митці та закликають до боротьби, лояльні ЗМІ, промовиста кольорова символіка і квіти, які роздають силовикам, котрі захищають владу. І тому подібних 198 пунктів. Перша «кольорова» революція за його сценарієм відбулася в Португалії у 1973 р., коли відбулася зміна влади ненасильницьким шляхом [10]. У 2011 році британськими журналістами було зня-

то фільм «Як розпочати революцію», в якому йдеться про ідеї Шарпа і про їхній вплив на протестні рухи в усьому світі. Фахівці класифікують дві останні українські революції як «кольорові». Революцію Гідності відносять ще й до «мережевих» [11].

Дослідники вважають, що «оксамитові революції» розпочалися в 1989–1990 рр. та за кілька місяців знищили комуністичні режими в усіх країнах Центрально-Східної Європи, які входили до сфери впливу Радянського Союзу. Почалися протести в Польщі та Угорщині, де повалення режиму відбулося в мирний спосіб. Теж саме було в НДР, Болгарії та Чехословаччині. Югославська та румунська революції завершилися масовим насиллям, тому що учасники революцій погано знають історію революцій: кожна з них закінчувалася громадянською війною, а це уже не відповідає «оксамитовості» подій.

До 30-ї річниці початку революцій відбулося кілька публічних обговорень. І головний висновок був таким, що сьогодні багато населення держав Центрально-Східної Європи мають ностальгію за комуністичним минулим.

Історик Олег Бажан зазначає, що ці революції забезпечили перемогу ліберальної демократії, виконали найважливіше завдання – поховали комунізм. Однак експерти констатують, що у Центрально-Східній Європі процес структурних перетворень, економічних трансформацій проходив досить болісно і носив затяжний характер. Жителі країн очікували, що під час нових економічних та політичних змін суттєво покращиться ситуація в державі та скрізь цього не сталося. Невдоволення чехів наслідками післяреволюційного розвитку країни позначилось на падінні популярності президента Вацлава Гавела. Програми ваучерної приватизації було прийнято в Польщі, Чехії, Словаччині, Болгарії, Румунії. Однак ваучерна приватизація виявилася успішною лише в Чехії. Нині, за опитуванням, у Чехії 38 % населення, старші 40 років, говорять, що при соціалізмі жилося краще, 45 % вважають, що краще живуть тепер. Інша картина спостерігається у Словаччині: 43 % жили краще тоді і 32 % краще живуть сьогодні [3].

Синдром постреволюційного розчарування також спостерігається у колишніх жителів НДР. Канцлер Федеративної Республіки Німеччини Ангела Меркель, виступаючи в Кілі з нагоди 30-річчя падіння Берлінського муру, зауважила, що сьогодні більшість східних німців почуваються громадянами другого класу. Тому жителі колишньої НДР, голосують за посткомуністів з «Лівої партії» та правопопулістів з «Альтернатива для Німеччини». Адже від приватизації в

першій половині 1990-х років загинула вся східнонімецька промисловість, а люди втратили робочі місця.

Так само приватизація в пострадянських республіках відбулася виключно в інтересах осіб, наближених до влади та кримінально-кланових структур. Державна влада не забезпечила рівного доступу громадян до приватизації об'єктів державної власності. Громадяни колишнього СРСР замість рівноправних часток на роздержавлене майно отримали папірці – «майнові сертифікати». А розподіл багатств на теренах колишнього Радянського Союзу за відповідними схемами породив олігархат у Росії, Україні, Грузії та інших регіонах.

Більшість постсоціалістичних країн відмовилися від цієї форми проведення приватизації і надали перевагу комерційному варіанту, а саме проведенню аукціонів, у тому числі з участю іноземних інвесторів. Попри суспільні нерівності, яких не вдалося уникнути в ході великої та малої приватизації, в країнах Центрально-Східної Європи клан олігархів не сформувався.

З усіх пострадянських держав Болгарія є найбільш проблемною країною ЄС. Через нерішучість президента Желю Желева, сильні позиції неокомуністів у парламенті та уряді необхідні реформи було відтерміновано. Процес приватизації в балканській країні відбувся у спосіб, подібний як в Україні. Тож країна мала вкрай негативні наслідки: збільшення безробіття, гіперінфляція, зубожіння населення (середня зарплата 5–6 американських доларів). «Період постсоціалізму» тривав упродовж 10 років. Щоправда на початку 2000-х років Болгарія досягла певної стабільності.

Одним із засобів формування громадянського суспільства в зарубіжних державах є впровадження провідними країнами світу різноманітних видів допомоги. Зарубіжна допомога з боку США використовується для просування власної моделі державного розвитку в інших регіонах та для зміцнення американських державних позицій у світі. Ця «допомога» для країн СНД, зокрема й України, має досить чітку п'ятиблокову структуру. 1. Програми забезпечення миру та безпеки («Мир та безпека» – «Peace and Security»). 2. Програми розвитку демократії та верховенства права («Управляючи справедливо та демократично» – «Governing Justly and Democratically») для просування верховенства права, захисту прав людини, поліпшення доступу до правосуддя, розвитку системи державного управління, підтримки демократичних виборів, розвитку політичних партій та громадянського суспільства, а також захисту свободи засобів масової інформації. 3. Програми охорони здоров'я, розвитку освіти та соціального забезпечення («Інвестуючи в людей» – «Investing in

People»). 4. Програми сприяння економічному зростанню («Економічне зростання» – «Economic Growth»). 5. Програми гуманітарної допомоги («Гуманітарна допомога» – «Humanitarian Assistance»). За інформацією Державного департаменту США, вартість допомоги США Україні у 2008 р. становила 83,41 млн дол., у 2009 р. – 133,88 млн дол. та у 2010 р. – 117,93 млн дол. [2]. На втілення Програм розвитку демократії та верховенства права виділено: 2008 р. – 19,64 млн дол., 2009 р. – 29,12 млн дол., 2010 р. – 29,58 млн дол. Таким чином, на розвиток демократії в Україні США спрямовує близько 25 % усього обсягу зарубіжної допомоги нашій країні [5]. Якщо подивитися на результати цієї допомоги за трьома останніми позиціями, то ми спостерігаємо лише економічне падіння, кризові явища в освіті та крах національної медицини, який особливо відчувається сьогодні в період пандемії.

Ось як оцінюють наслідки двох революцій у нашій державі 80 експертів, яких опитали фахівці Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва зі слів директора фонду Ірини Бекешкіної: «Наше експертне опитування, яке ми проводимо вже п'ятий рік поспіль, показує, що після Майдану був різкий прорив. Україна у цей час зробила стільки реформ, скільки не робилося усі попередні роки. Це все було зроблено протягом перших 2–3 років після революції, а далі спостерігається застій, коли ми ще живемо на колишніх здобутках, але треба йти вперед».

Водночас фахівці вважають, що після Майдану не вдалося «перезавантажити» систему влади, забезпечити прихід нових еліт та люструвати старі. Також не було ліквідовано корупцію, не відбулося деолігархізації влади та системної реформи правоохоронних органів і судочинства, та головне економічного зростання не сталося.

А також за цей час було прийнято низку законів, які руйнують традиційні цінності нашої держави, але відповідають загальному курсу ліберальної демократії. В першу чергу мова іде про лобювання прав ЛГБТ та руйнування канонічної церкви.

На думку Ю. Мацієвського, події 2004 та 2014 років не були ані державним переворотом, як це подають більшість російських ЗМІ, ані повстанням, як про це пишуть деякі західні видання. У 2004 р. Політична криза закінчилася компромісом, що дало змогу опозиційному кандидату перемогти на виборах. У 2014 р. умови компромісу виявились неприйнятними ані для Майдану, ані для самого Януковича. Парламент, у якому після втечі президента сформувалася нова більшість, зупинив проведення «антитерористичної операції», прий-

няв рішення усунути Януковича з посади президента і перейняв його повноваження. Саме тому ці дії треба розглядати не як силове захоплення влади, а як перейняття повноважень президента парламентом.

Отже, констатує автор, 2014 року відбулася політична, але ще не відомо, чи соціальна революція. Свідченням перемоги останньої буде тотальне «перезавантаження» системи, тобто зміна не лише людей, але й визначальних правил політичної гри [8].

Як вважає філософ Сергій Дацюк, на прикладі України ми спостерігаємо навіть виродження геополітичної революції у геополітичну кризу. Геополітична революція, тому що пов'язана зі зміною геополітичної орієнтації з Росії на Європу. Геополітичні досягнення Революції Гідності за шість років звелися лише до безвізового режиму, бо ані членство в ЄС, ані членство в НАТО Україна не отримала.

Асоціація України з ЄС, безвізовий режим для України, підтримка України з боку США та ЄС у війні з Росією на тлі олігархізації, корупції, капітуляції перед Росією все це сумнівні досягнення на тлі втрати суверенітету. Інші учасники цієї революції: ЄС і США самі опинилися у вирі катастрофічних для них внутрішніх та зовнішніх проблем, і їм стало не до України. Відтак Україна почала сприйматися вищезгаданими гравцями не як прозахідний протосуб'єкт, а як об'єкт здирництва та жорсткого зовнішнього управління. Інтеграція у Європу, яка власне була установкою Євромайдану, поступово втрачає свою привабливість.

Антиколоніальна революція завжди має на меті становлення власного стратегічного мислення, появу та впровадження власних соціальних інновацій, появу самостійної економічної політики з довгостроковими проектами та програмами розвитку, продукування власного сучасного виробництва замкнених циклів, появу власних культурних досягнень світового рівня, вибух соціальної енергетики від вивільненої постколоніальної свободи.

Таким чином, Євромайдан 2013–2014 виявився не знищенням колоніальної орієнтації, а зміною вектора залежності. Незалежність від Росії успішно трансформувалася у залежність від Заходу, підкреслює дослідник. За західні санкції щодо Росії у війні з Україною у нас вимагають відшкодування – курсами валют, відсотками ВВП, землею, стратегічними підприємствами, газотранспортною системою, робочою силою, повною здачею держави у зовнішнє управління. Автор робить висновок, що Євромайдан був олігархічною революцією, а масштаби корупційного розкрадання, олігархічного привласнення та здирництва, роздачі за борги, виведення в офшори, втрати

через окупацію територій багатства України є рідкісними навіть для всієї світової історії.

В поданій таблиці щодо державного та гарантованого державою боргу України чітко простежується різке зростання боргу після «революції гідності», а відтак і падіння економіки.

Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2020 рр. (млн грн)				
	Загальний борг		Зовнішній борг	внутрішній борг
на 31.12.2009	316 884,6		211 751,7	105 132,9
на 31.12.2010	432 235,4	36,4 %	276 745,6	155 489,8
на 31.12.2011	473 121,6	9,5 %	299 413,9	173 707,7
на 31.12.2012	515 510,6	9,0 %	308 999,8	206 510,7
на 31.12.2013	584 114,1	13,3 %	300 025,4	284 088,7
на 31.12.2014	1 100 564,0	88,4 %	611 697,1	488 866,9
на 31.12.2015	1 572 180,2	42,9 %	1 042 719,6	529 460,6
на 31.12.2016	1 929 758,7	22,7 %	1 240 028,7	689 730,0
на 31.12.2017	2 141 674,4	11,0 %	1 374 995,5	766 678,9
на 31.12.2018	2 168 627,1	1,3 %	1 397 217,8	771 409,3
на 31.12.2019	1 998 275,4	-7,9 %	1 159 221,6	839 053,8
на 30.11.2020	2 398 202,6	20,0 %	1 463 844,0	934 358,6

Так само не можна назвати успішною «тюльпанову» революцію у Киргизстані, що відбулася з лютого по березнь 2005 року. Її причиною стали вибори до парламенту, що супроводжувалися численними порушеннями. Опозиція до чинного президента Аскара Акаєва вивела на вулиці агресивно налаштовану молодь, яка біла скло в автобусах і закидала каміння в міліціонерів. Отримавши перемогу, на всі пости призначили опозиціонерів. Аскар Акаєв втік до Москви. Нова влада втратила контроль над ситуацією і великими містами прокотилася хвиля мародерства з людськими жертвами (що цікаво, тюльпани не фігурували у цій революції як символ, на відміну від революції троянд у Грузії). На думку політологів, наприкінці 2006 р. Киргизька «революція тюльпанів» завершилася поразкою внаслідок розколу політичного союзу президента і прем'єра. Нова редакція конституції республіки задовольнила потреби президента Курманбека Бакиєва, але не відповідала політичним інтересам прем'єр-міністра.

Потім відбулися ще дві революції: у 2010 р. уже проти Бакиєва та у 2020 р. Цього разу люди виявили невдоволення через тяжку економічну кризу. За час карантину Ковід-19 бюджет країни втратив

5 частину надходжень. У державі один із найвищих показників смертності у світі. П'ята частина населення живе за межею бідності, тобто їх прибуток півтора долара в день, майже мільйон змушений виїхати на заробіток до Росії.

Висновки. В сучасній геополітиці активно використовуються такі технології, як «кольорові» революції. Як бачимо за результатами, успішні вони лише для тих, хто їх планує. Головна мета таких політ-технологій – посилення світового уряду та ослаблення національних держав як гравців геополітики. Учасники революцій покладають на них багато сподівань, намагаються вибудувати розвинену державу, але ці мрії не завжди здійснюються. Тому можна констатувати факти негативних наслідків «кольорових» революцій, які призводять до затяжних економічної та політичної кризи.

Процеси світової глобалізації суттєво змінюють позиції національних держав. З одного боку, зростає кількість недержавних суб'єктів (глобальних міждержавних та міжнародних об'єднань), яким держава передає частину своїх функцій. З іншого, зводиться до мінімуму влада національного уряду, тому держава в цілому як сукупність органів стає зовсім не обов'язковою. Безумовно, падіння ролі національних держав і ослаблення їхнього суверенітету пов'язане з бурхливим розвитком сучасних технологій. Саме завдяки використанню інтернет ресурсів і відбуваються сучасні революції. Ослаблення національно-державного суверенітету й надалі триватиме і тому необхідно детально аналізувати наслідки революцій.

Література

1. Андріяш В. І. Сучасні національні держави в умовах глобалізаційних процесів. URL: [//www.investplan.com.ua/pdf/11_2013/24.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2013/24.pdf)

2. Бажан Олег. «Оксамитові» революції. URL: <https://censor.net/ua/r3175610>

3. Бархатная революция» в Чехословакии 30 лет спустя. URL: <https://interaffairs.ru/news/show/25150>

4. Василенко И. А. Конфликты низкой интенсивности и «бархатные» революции как технологии современной геополитики. *Вестник Московского университета*. Сер.12. «Политические науки». 2006. № 6. С. 5–13.

5. Васильева Марія. Формування громадянського суспільства в Україні завдяки зарубіжній допомозі. *Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 12 грудня 2013 р., С. 59–63.

6. Виродження революції. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5ddd1b209a00b/page_3/

7. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
8. Мацієвський Юрій. Чи була революція: події 2004 і 2014 років у порівняльній перспективі? URL: <https://zaxid.net/news>.
9. С чего начинаются революции, как готовятся и кто за ними стоит? URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/s_chego_nachinayutsya_revolyutsii_kak_gotovyatsya_i_kto_za_nimi_stoit/
10. Шарп Джин. От диктатуры к демократии. Концептуальные основы освобождения. <https://psyfactor.org/lib/sharp.htm>
11. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3140035-aki-voni-obidvi-ukrainski-revolucii-kolorovi-cifrovi-ne-marni.html>

References

1. Andriiash V. I. (2013). Suchasni natsionalni derzhavy v umovakh hlobalizatsiinykh protsesiv [Modern nation-states in the context of globalization]. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2013/24.pdf (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
2. Bazhan Oleh. «Oksamytovi» revoliutsii [«Velvet» revolution]. URL: <https://censor.net/ua/r3175610> (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
3. Barkhatnaia revoliutsiia» v Chekhoslovakyu 30 let spustia [Velvet Revolution «in Czechoslovakia 30 years later]. URL: <https://interaffairs.ru/news/show/25150> (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
4. Vasylenko Y. A. (2006). Konflykty nyzkoi yntensyvnyosti y «barkhatnye» revoliutsyy kak tekhnolohyy sovremennoi heopolytyky [Low-intensity conflicts and «velvet» revolutions as technologies of modern geopolitics]. *Vestnyk Moskovskono unyversyteta*. Ser. 12. Polytycheskye nauky. № 6. s. 5–13 [in Russian].
5. Vasylieva Mariia. (2013). Formuvannia hromadianskoho suspilstva v Ukraini zavdiaky zarubizhnii dopomozi Hromadianske suspilstvo v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy vprovadzhenia yevropeiskykh standartiv vzaiemodii z derzhavoiu [Formation of civil society in Ukraine thanks to foreign aid]. Zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii. Kyiv, 12 hrudnia, s. 59–63 [in Ukrainian].
6. Vyrodzhennia revoliutsii [Degeneration of the revolution] URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5ddd1b209a00b/page_3/ (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
7. Derzhavnyi borh Ukrainy [Public debt of Ukraine]. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
8. Matsiievskiyi Yurii. Chy bula revoliutsiia: podii 2004 i 2014 rokiv u porivnialnii perspektyvi [Was there a revolution: the events of 2004 and 2014 in a comparative perspective]. URL: <https://zaxid.net/news>. (Last accessed: 07.04.2021) [in Ukrainian].
9. S cheho nachynaiutsia revoliutsyy, kak hotoviatsia y kto za nymy stoyt? [Where do revolutions begin, how are they prepared and who is behind them?] URL: https://www.tvr.by/news/obshchestvo/s_chego_nachinayutsya_revolyutsii_kak_gotovyatsya_i_kto_za_nimi_stoit/ (Last accessed: 07.04.2021) [in Russian].

10. Sharp Dzhyn. Ot dyktatury k demokratyy. Kontseptualnye osnovy osvobozhdeniya [From dictatorship to democracy. Conceptual foundations of liberation]. URL:<https://psyfactor.org/lib/sharp.htm> (Last accessed: 07.04.2021) [in Russian].

11. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3140035-aki-voni-obidvi-ukrainski-revolucii-kolorovi-cifrovi-ne-marni.html>

Dudka R. A.

Associate Professor, Department of World History and international relations, Nizhyn State University named after Mykola Gogol

«Colored» revolution: reasons and consequences

In the article, the author raises the problems of «colored» and «velvet» revolutions that rolled around the world at the end of the XX in the early XXI century. It took more than 30 years since won the first revolutions, so many researchers study this issue. After analyzing the latest works of domestic and foreign authors, the author notes the reasons for revolutionary events and calls the main positive and negative consequences. The article emphasizes that the researchers evaluate the social performances in different ways: some consider them revolutions, and some political ciphers or compromises, etc. Also mentioned by the ideologue of these revolutions – the American political scientist Gin Sharp, and his work «From Dictatorship to Democracy,» in which he developed a strategy of non-violent coups, to collapse the USSR, the establishment of democratic regimes all over the world like the United States. After analyzing it, the author of the article argues that it is only a stage in the modern geopolitics of globalization. It is noted that globalists in general work on the elimination of national states. So all these revolutions are at a certain stage in the general world process. According to the results of revolutions, in the first place, you can see the formation of colonial territories with the same legislative, similar problems, a weak economy, chaotic political situation. And as a result of the destruction of traditional societies and weakening of national states. «Colored Revolutions» have become a permanent phenomenon in such states. Each of them is accompanied by certain human victims, but a large number is gaining. So, it is necessary to demonstrate transparent statistics and make the necessary lessons.

Key words: «Color», «Velvet», «Network» Revolution, Gin Sharp, Globalization, Geopolitics.